

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

© Vijeće Evrope/Evropski sud za ljudska prava, 2012.

Ovaj prevod je finansiran uz podršku Human Rights Trust-a Vijeća Evrope (www.coe.int/humanrightstrustfund). Ovaj prevod nije obavezujući za Sud. Za više informacije pogledajte napomenu o autorskim pravima na kraju ovog dokumenta.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2012.

This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court. For further information see the full copyright indication at the end of this document.

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme 2012.

La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pur les droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour. Pour plus de renseignements veuillez lire l'indication de copyrights/droits d'auteur à la fin du présent document.

PREDMET SÜREK protiv. TURSKE (br. 1)

(Predstavka br. 26682/95)

PRESUDA

STRAZBUR

8. juli 1999.

U predmetu Sürek protiv Turske (br. 1),

Evropski sud za ljudska prava, shodno članu 27 Konvencije o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda ("Konvencija"), izmijenjenoj Protokolom br. 11¹, i relevantnim odredbama Pravila Suda², zasjedajući u Velikom vijeću u sastavu:

Mr L. WILDHABER, *predsjednik*,

Mrs E. PALM,

Mr A. PASTOR RIDRUEJO,

Mr G. BONELLO,

Mr J. MAKARCZYK,

Mr P. KÜRIS,

Mr J.-P. COSTA,

Mrs F. TULKENS,

Mrs V. STRÁŽNICKÁ,

Mr M. FISCHBACH,

Mr V. BUTKEVYCH,

Mr J. CASADEVALL,

Mrs H.S. GREVE,

Mr A.B. BAKA,

Mr R. MARUSTE,

Mr K. TRAJA,

Mr F. GÖLCÜKLÜ, *ad hoc sudija*,

i gospodin P.J. MAHONEY i gospođa M. DE BOER-BUQUICCHIO, *zamjenici registrara*,

nakon vijećanja zatvorenih za javnost, održanih 1. marta i 16. juna 1999., donijelo je sljedeću presudu, koja je usvojena posljednjeg navedenog datuma:

PROCEDURA

1. Predmet je Sudu uputila, temeljem ranijeg člana 19 Konvencije³, Evropska komisija za ljudska prava ("Komisija") 17. marta 1998., u okviru tromjesečnog perioda koji je definiran ranijim članom 32, stav i 47 Konvencije. Predmet je proistekao iz predstavke (br. 26682/95) koju je Komisiji podnio državljanin Turske, gospodin Kamil Tekin Sürek protiv Republike Turske 20. februara 1995.

Zahtjev Komisije odnosio se na ranije članove 44 i 48, i na izjavu kojom je Turska priznala obaveznu nadležnost Suda (raniji član 46). Cilj ovog

Bilješke registrara

1-2. Protokol br. 11 i Pravila Suda stupila su na snagu 1. novembra 1998.

3. Stupanjem na snagu Protokola br. 11, koji je dopunjen članom 19, Sud je počeo djelovati kao stalno tijelo.

zahtjeva je bio dobiti odluku o tome da li su činjenice predmeta razotkrile da je tužena država prekršila svoje obaveze iz članova 6, stav 1 i 10 Konvencije.

2. U odgovoru na upit koji mu je upućen u skladu sa pravilom 33, stav 3(d) ranijih Pravila Suda A¹, podnositelj predstavke je izjavio da želi uzeti učešće u postupku i da želi advokata koji je dodijeljen da ga zastupa (ranije pravilo 30). Od tadašnjeg predsjednika Suda, gospodina R. Bernhardta, advokat je dobio dopuštenje da se, u pisanom dijelu postupka, koristi turskim jezikom (pravilo 27, stav 3).

3. Kao predsjedavajući Vijeća, koje je izvorno konstituirano (raniji član 43 Konvencije i ranije pravilo 21) da razmatra, naročito, proceduralna pitanja koja se mogu pojaviti prije stupanja na snagu Protokola br. 11, gospodin Bernhardt, putem registrara, konsultirao je agenta Vlade Turske ("Vlada"), advokata podnositelja predstavke i delegata Komisije u vezi sa organiziranjem pisanog dijela postupka. Nakon dostavljenog upita, registrar je zaprimio podneske podnositelja predstavke i vlade 10., odnosno 17. jula 1998. Dana 8. Septembra 1998. Vlada je uredu registrara dostavila dodatne informacije u prilog svom podnesku, a 22. novembra 1998. Podnositelj predstavke je dostavio pojedinosti u vezi svog zahtjeva za pravičnim zadovoljenjem.

4. Stupanjem na snagu Protokola br. 11, 1. novembra 1998., i u skladu sa odredbama člana 5(5) Protokola, predmet je upućen Velikom vijeću Suda. Predsjednik suda, gospodin L. Wildhaber, odlučio je, u interesu pravosuđa, da se konstituiira jedno Veliko vijeće koje će ispitati ovaj konkretni predmet i dvanaest drugih predmeta protiv Turske, i to: Karataş protiv Turske (predstavka br. 23168/94); Arslan protiv Turske (br. 23462/94); Polat protiv Turske (br. 23500/94); Ceylan protiv Turske (br. 23556/94); Okçuoğlu protiv Turske (br. 24246/94); Gerger protiv Turske (br. 24919/94); Erdoğan i İnce protiv Turske (br. 25067/94 i 25068/94); Başkaya i Okçuoğlu protiv Turske (br. 23536/94 i 24408/94); Sürek i Özdemir protiv Turske (br. 23927/94 i 24277/94); Sürek protiv Turske (br. 2) (br. 24122/94); Sürek protiv Turske (br. 3) (predstavka br. 24735/94); i Sürek protiv Turske (br. 4) (predstavka br. 24762/94).

1. *Bilješka registrara.* Pravila Suda A primjenjivala su se na sve predmete upućene Sudu prije stupanja na snagu Protokola br. 9 (1. oktobar 1994.), a od tada pa do 31. oktobra samo na predmete koji su se ticali država koje nisu obavezane tim Protokolom.

5. U sastavu Velikog vijeća konstituiranog za ovu svrhu bili su, *ex officio*, gospodin R. Türmen, sudija imenovan ispred Turske (član 27(2) Konvencije i pravilo 24(4) Pravila Suda), gospodin Wildhaber, predsjednik Suda, gospođa E. Palm, dopredsjednica Suda, i gospodin J.-P. Costa i gospodin Fischbach, dopredsjednici Odjelâ (član 27(3) Konvencije i pravilo 24(3) i 24(5)(a)). Drugi članovi, koji su imenovani da dopune Veliko vijeće, bili su gospodin A. Pastor Ridruejo, gospodin G. Bonello, gospodin J. Makarczyk, gospodin P. Kūris, gospođa F. Tulkens, gospođa V. Strážnická, gospodin V. Butkevych, gospodin J. Casadevall, gospođa H.S. Greve, gospodin A.B. Baka, gospodin R. Maruste i gospođa S. Botoucharova (pravilo 24(3) i pravilo 100(4)).

Dana 19. novembra 1998. gospodin Wildhaber izuzeo je gospodina Türmena iz procesa vijećanja, nakon njegovog povlačenja iz predmeta u svjetlu odluke Velikog vijeća donesene u skladu sa pravilom 28(4) u predmetu Oğur protiv Turske. Dana 16. decembra 1998. Vlada je obavijestila registrara da je gospodin F. Gölcüklü imenovan kao *ad hoc* sudija (pravilo 29, stav 1).

Naknadno, gospodin K. Traja je, u svojstvu zamjene, zauzeo mjesto gospođe Botoucharove, koja nije mogla uzeti učešće u daljem razmatranju slučaja (pravilo 24, stav 5 (b)).

6. Na poziv Suda (pravilo 99), Komisija je delegirala jednog svog člana, gospodina H. Daneliusa, da uzme učešće u postupku pred Velikim vijećem.

7. U skladu sa odlukom predsjednika, koji je advokatu podnositelja predstavke dopustio da se Sudu obrati na turskom jeziku (pravilo 34, stav 3), saslušanje je održano u Zgradi ljudskih prava u Strazburu 1. marta 1999., gdje je predmet saslušan istovremeno sa predmetima Arslan protiv Turske i Ceylan protiv Turske.

Pred Sudom su se pojavili:

(a) *u ime Vlade*

G-din D. TEZCAN,

G-din M. ÖZMEN,

G-din B. ÇALIŞKAN,

G-đa G. AKYÜZ,

G-đa A. GÜNYAKTI,

G-din F. POLAT,

G-đa A. EMÜLER,

G-đa I. BATMAZ KEREMOĞLU,

G-din B. YILDIZ,

G-din Y. ÖZBEK,

ko-agenti,

savjetnici;

(b) *u ime podnositelja predstavke*

G-din H. KAPLAN, iz Advokatske komore Istambula, *advokat;*

(c) *u ime Komisije*

G-din H. DANELIUS, *delegat.*

Sud je saslušao obraćanje gospodina Daneliusa, gospodine Kaplana i gospodina Tezcana.

ČINJENICE

I. OKOLNOSTI SLUČAJA

A. Podnositelj predstavke

8. Podnositelj predstavke je državljanin Turske, rođen 1957. godine i živi u Istanbulu.

9. U to materijalno vrijeme, podnositelj predstavke bio je glavni dioničar u turskom društvu ograničene odgovornosti pod nazivom Deniz Basın Yayın Sanayi ve Ticaret Organizasyon, koje posjeduje sedmični časopis *Haberde Yorumda Gerçek* ("Istina o vijestima i komentari") koji se objavljuje u Istanbulu.

B. Sporna pisma

10. U izdanju br. 23 od 30. augusta 1992. godine, objavljena su dva pisma čitatelja pod nazivom "*Silahlar Özgürlüğü Engelleyemez*" ("Oružje ne može pobijediti slobodu") i "*Suç Bizim*" ("Naša je krivica").

11. Tekstovi pisama glase (u prijevodu):

(a) "Oružje ne može pobijediti slobodu

Unatoč rastućem ratu narodnog oslobođenja u Kurdistanu, fašistička turska armija nastavlja sa bombardiranjem. 'Masakr u Şırnak' kojeg su otkrili novinari Gerçeka, uz veliku ličnu žrtvu, još je jedan konkretan primjer ove sedmice.

Brutalnosti u Kurdistanu su ustvari najgore u proteklih nekoliko godina. Masakr koji je počinila BAAS administracija u Halepçeu, na jugu Kurdistanu, sada se dešava na sjeveru Kurdistanu. Şırnak predstavlja konkretan dokaz. Uzrokujući provokacije u Kurdistanu, Turska Republika se bila namjerila na masakr. Mnogi su ljudi ubijeni. U trodnevnom napadu tenkovima, granatama i bombama, Şırnak je srušen sa zemljom.

A buržujaska štampa je, *en masse*, pisala o krvoproliću. I kako je rekla buržujaska štampa, postoji, zaista, određeni broj 'neodgovorenih' pitanja koja treba postaviti. Što se tiče Şırnaka, napad na Şırnak predstavlja najefikasniji oblik kampanje koja se širom

Turske vodi da bi se Kurdi istrijebili. Fašizam će to popratiti mnogim budućim Širnacima.

Međutim, borba naših ljudi za narodno oslobođenje u Kurdistanu došla je do tačke u kojoj je više ne mogu narušavati krvoprolića, tenkovi i granate. Svaki napad koji poduzme Turska Republika da izbriše Kurde sa lica zemlje pojačava borbu za slobodu. Buržoazija i njena ulagivačka štampa, koja svaki dan pažnju usmjerava na brutalnosti u Bosni i Hercegovini, ne vidi brutalnosti koje se vrše u Kurdistanu. Naravno, teško da možemo očekivati od reakcionarnih fašista, koji pozivaju na prekid brutalnosti u Bosni i Hercegovini, da pozovu na prekid brutalnosti u Kurdistanu.

Kurdski narod, odsječen od svojih domova i otadžbine, nema šta da izgubi. Ali može mnogo toga dobiti.”

(b) “Naša je krivica

Ubilačka banda TC-a^[1] nastavlja sa ubistvima ... temeljeći ih na ‘zaštiti Republike Turske’. Međutim, kako ljudi počinju razaznavati šta se dešava i postaju svjesniji, polako uče da se zauzimaju za svoja prava, a ideja ‘ako nam neće dati, onda ćemo im uzeti na silu’ postepeno klija u umovima ljudi i jača iz dana u dan – sve dok ovo traje i ubistva će se očigledno nastaviti ... Počevši, naravno, od onih koji su to sjeme posadili u ljudske umove – generali, plaćene ubice imperijalizma i tvrdoglavi Turguti, Süleymani i Bülenti sa podbratcima i stomačinama ... Otud događaji od 12. marta, otud događaji od 12. septembra ... Otud vješala, otud zatvori, otud ljudi osuđeni na 300 ili 400 godina. Otud ljudi ubijeni u sobama za mučenje ‘da bi se zaštitila Republika Turska’. Otud Mazlumi Doğani koji su istrijebljeni u zatvoru Diyarbakır ... Otud nedavna zvanična ubistva Revolucionara ... Ubilačka banka TC-a nastavlja, i nastavljać će, da ubija. Jer je buđenje ljudi poput navale entuzijazma ... Otud Zonguldak, otud općinski radnici, otud uposlenici u državnoj službi ... Otud Kurdistan. Mogu li ‘ubilačke bande’ zaustaviti tu navalu? Neki će se možda zapitati kakve veze ima naslov ovog teksta sa njim samim.

‘Plaćene ubice’ imperijalizma, odnosno autori *državnog udara* od 12. septembra i njihovi bivši i današnji sljedbenici, koji i dalje traže ‘demokratiju’, koji su u prošlosti učestvovali, na ovaj ili onaj način, u borbi za demokratiju i slobodu, koji sada prikriveno ili otvoreno kritiziraju svoja prethodna djela, koji zbunjuju mase i predstavljaju parlamentarni sistem i vladavinu zakona kao načine spasenja, daju zeleno svjetlo ubistvima koje vrši ubilačka banda TC-a.

Obraćam se ‘vjernim slugama’ imperijalizma i njihovim prekaljenim glasnogovornicima (muškarcima), onome ili onima koji su nedavno rekli ‘Nećete me čuti kako govorim da nacionalisti čine zločine’^[2], koji kaže(u) danas ‘Takve poput njih ne nazivamo novinarima’, koji kaže(u) ‘Ko je protiv demonstracija? Ko je protiv zalaganja za svoja prava? Naravno da mogu održati marš ... To su moji radnici, moji seljaci, moji državni službenici’, ali se onda desi da su državni službenici koji marširaju u Ankaru pretučeni u samom srcu grada i kaže(u) nakon toga ‘Policija je ispravno postupila’, i koji odlaže(u) štrajkove mjesecima u nedogled. Obraćam se brbljivcima, dezterima i šarlatanima koji uzburkavaju reakcionarnu svijest mase, koji pokušavaju o ovim ljudima suditi na osnovu njihovog stava prema Kurdistanu i pokušavaju utvrditi koliko su ti ljudi ‘demokratski’. Krivica ubilačke bande je dokazana. Ljudi to počinju uočavati i spoznavati kroz iskustvo mesa i krvi. Ali šta je sa krivicom šarlatana, onih koji narušavaju borbu za demokratiju i slobodu ... Da, šta

1. Republika Turska (*Türkiye Cumhuriyeti*).

2. Dijelovi teksta navedeni pod navodnim znacima u ovom pasus predstavljaju citate iz javnih govora g. Demirela, bivšeg premijera Turske.

je sa njihovom krivicom ... Oni imaju udjela u ubijanjima koje vrši ubilačka banda ... Nek im je sretna ta 'unija'!"

C. Optužbe protiv podnositelja predstavke

12. U optužnici od 21. septembra 1992. godine, javni tužitelj istanbulskog Suda za nacionalnu sigurnost (*İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi*) optužio je podnositelja predstavke, u svojstvu vlasnika časopisa, kao i urednika časopisa, za širenje propagande protiv nedjeljivosti države i za izazivanje netrpeljivosti i mržnje među ljudima. Optužbe su podnijete prema članu 312 Krivičnog zakona i članom 8 Zakona o sprečavanju terorizma iz 1991. godine ("Zakon iz 1991." – vidjeti stavove 22 i 24 ispod).

D. Osuda podnositelja predstavke

13. U postupku pred istanbulskim Sudom za nacionalnu sigurnost, podnositelj predstavke je porekao optužbe. Tvrdio je da izražavanje mišljenja ne može predstavljati krivično djelo. Dalje je naveo da su data pisma napisali čitatelji časopisa te da iz tog razloga ne mogu potpadati pod njegovu odgovornost.

14. U presudi od 12. aprila 1993. godine, sud je proglasio podnositelja predstavke krivim za krivično djelo prema prvom stavu člana 8 zakona iz 1991. godine. Sud nije pronašao osnov da ga osudi prema članu 312 Krivičnog zakona. Sud je prvobitno osudio podnositelja predstavke na novčanu kaznu u iznosu od 200.000.000 turskih lira (TRL). Međutim, uzevši u obzir dobro ponašanje podnositelja predstavke tokom suđenja, kazna mu je smanjena na TRL 166.666.666. Urednik časopisa je, u svom dijelu, osuđen na pet mjeseci zatvora i na novčanu kaznu u iznosu od TRL 83.333.333.

15. U svojoj presudi, sud je utvrdio da su inkriminirajuća pisma u suprotnosti sa članom 8 Zakona iz 1991. godine. Sud je zaključio da se u pismima osam distrikta u jugoistočnoj Turskoj pominju kao nezavisna država "Kurdistan", da se PKK (Radnička partija Kurdistan) opisuje kao pokret za nacionalno oslobođenje koji je uključen u "rat za nacionalnu nezavisnost" protiv države Turske i da pisma predstavljaju propagandu koja za cilj ima uništenje teritorijalnog integriteta države Turske. Pored toga, sud je utvrdio da pisma sadrže diskriminatorne izjave po osnovu rase.

E. Žalba podnositelja predstavke i naknadni postupak

16. Podnositelj predstavke se žalio na svoju osudu Kasacionom sudu, tvrdeći da je suđenje i osuda u suprotnosti sa članovima 6 i 10 Konvencije. Tvrdio je da je član 8 Zakona iz 1991. godine suprotan Ustavu te je porekao

da sporna pisma šire separatističku propagandu. Također je naveo da nije mogao biti prisutan na ročištu na kojem je proglašena odluka o njegovoj osudi. Žalio se da je odluka, koja je donesena bez njegovog prisustva i bez uzimanja njegove završne izjave, u suprotnosti za zakonom.

17. Dana 26. novembra 1993. godine, Kasacioni sud je presudio da je iznos novčane kazne koju je izrekao Sud za nacionalnu sigurnost prevelik i po tom osnovu poništio osudu i kaznu podnositelja predstavke. Sud je vratio predmet istanbulskom Sudu za nacionalnu sigurnost.

18. U presudi od 12. aprila 1994. godine, istanbulski Sud za nacionalnu sigurnost osudio je podnositelja predstavke na novčanu kaznu u iznosu TRL 100.000.000, koja je naknadno smanjena na iznos od TRL 83.333.333. Što se tiče osnova za osudu, sud je, *inter alia*, ponovio obrazloženje koje je korišteno u presudi od 12. aprila 1993. godine.

19. Podnositelj predstavke se žalio. Oslonio se na osnove odbrane na koje se pozvao tokom prvog suđenja. Također je naveo da ga je Sud za nacionalnu sigurnost osudio, a da nije u cijelosti saslušao njegovu odbranu.

20. Dana 30. septembra 1994. godine, Kasacioni sud je odbacio njegovu žalbu i potvrdio obrazloženje i ocjenu dokaza Suda za nacionalnu sigurnost.

F. Učinak zakonodavnih izmjena Zakona iz 1991. godine

21. Nakon izmjena i dopuna Zakon iz 1991. donesenih Zakonom br. 4126 od 27. oktobra 1995. godine (vidjeti stav 25 ispod), istanbulski Sud za nacionalnu sigurnost je, *ex officio*, ponovo razmotrio predmet podnositelja predstavke. Sud je 8. marta 1996. godine potvrdio presudu koja mu je prvobitno izrečena.

II. RELEVANTNO DOMAĆE PRAVO I PRAKSA

A. Krivično pravo

1. Krivični zakon

22. Relevantne odredbe Krivičnog zakona glase:

Član 2, stav 2

“U slučaju da su zakonodavne odredbe koje su na snazi u vrijeme činjenja krivičnog djela različite od onih iz kasnijeg zakona, primjenjivat će se one odredbe koje su povoljnije po počinitelja.”

Član 19

“Pojam ‘velike novčane kazne’ označava uplatu u Trezor u iznosu od dvadeset hiljada do sto miliona turskih lira, po odluci sudije...”

Član 36, stav 1

“U slučaju osude, sud će naložiti zapljenu i konfiskaciju bilo kojeg objekta koji je korišten za izvršenje i pripremu krivičnog djela ili prekršaja ...”

Član 142**(opozvan Zakonom br. 3713 od 12. aprila 1991. o sprečavanju terorizma)**

“Štetna propaganda

1. Osoba koja bilo kojim sredstvom širi propagandu sa ciljem uspostavljanja dominacije jedne društvene klase nad drugom, istrjebljenja neke društvene klase, svrgavanja osnovnog društvenog i ekonomskog poretka uspostavljenog u Turskoj ili političkog i pravnog poretka Države, podliježe, po osudi, zatvorskoj kazni u trajanju od pet do deset godina.

2. Osoba koja bilo kojima sredstvom širi propagandu zalažući se da Državom rukovodi jedna osoba ili društvena grupa na štetu temeljnih principa Republike i demokratije, podliježe, po osudi, zatvorskoj kazni u trajanju od pet do deset godina.

3. Osoba koja, ponukana rasnim razlozima, bilo kojim sredstvom širi propagandu sa ciljem ukidanja, djelomično ili u potpunosti, prava javnog prava zajamčena Ustavom ili narušavanja ili uništavanja patriotskog osjećaja, podliježe, po osudi, zatvorskoj kazni u trajanju od pet do deset godina.

...”

Član 311, stav 2

“Javno poticanje na činjenje krivičnog djela

...

U slučaju da se poticanje na krivično djelo vrši putem sredstava masovne komunikacije bilo koje vrste – bilo da se radi o kasetama, gramofonskim pločama, novinama, štampanim publikacijama ili putem drugog štampanog materijala – cirkulacijom ili distribucijom štampanog papira ili postavljanjem plakata ili postera na javnim mjestima, uvjeti zatvorske kazne kojima podliježu osuđene osobe se udvostručuju...”

Član 312¹

“Privatno poticanje na činjenje krivičnog djela

Osoba koja izričito hvali ili prašta djelo koje je zakonom kažnjivo kao krivično djelo ili potiče stanovništvo da krši zakon, podliježe, po osudi, zatvorskoj kazni u trajanju od šest mjeseci do dvije godine i novčanoj kazni u iznosu od šest do trideset hiljada turskih lira.

1. Osuda osobe prema članu 312(2) povlači za sobom dalje posljedice, naročito u odnosu na vršenje određenih aktivnosti prema posebnom zakonodavstvu. Na primjer, osobe koje su osuđene za krivično djelo prema tom članu ne mogu biti članovi asocijacija (Zakon br. 2908, dio 4(2)(b)) ili sindikata, niti mogu biti članovi izvršnih odbora sindikata (Zakon br. 2929, dio 5). Također im je zabranjeno da osnivaju političke stranke ili da im se pridružuju (Zakon br. 2820, dio 11(5)) te se ne mogu kandidirati za Parlament (Zakon br. 2839, dio 11(f3)). Pored toga, ako kazna koja je izrečena prelazi šest mjeseci zatvora, osuđena osoba nema pravo ulaska u državnu službu, osim u slučaju da je krivično djelo nenamjerno počinjeno (Zakon br. 657, dio 48(5)).

Osoba koja ljude potiče na mržnju ili neprijateljstvo na osnovu razlikovanja između društvenih klasa, rasa, religija, vjeroispovijesti ili regija, podliježe, po osudi, zatvorskoj kazni u trajanju od jedne do tri godine i novčanoj kazni u iznosu od devet do trideset i šest hiljada turskih lira. U slučaju da ovo poticanje ugrožava javnu sigurnost, kazna se uvećava za od jedne trećine do jedne polovine.

Kazne koje se izriču onima koji su počinili krivična djela definirana u prethodnom stavu se udvostručuju u slučaju da su ista počinjenja putem sredstava navedenih u članu 311(2).”

2. Zakon o štampi (Zakon br. 5680 od 15. jula 1950. godine)

23. Relevantne odredbe Zakona o štampi iz 1950. godine glase:

Dio 3

“U svrhu ovog Zakona, pojam ‘periodična izdanja’ podrazumijeva novine, obavještenja novinskih agencija i bilo koju drugu vrstu štampanog materijala koji se objavljuje u redovnim intervalima.

‘Objavljivanje’ znači izlaganje, pokazivanje, distribuciju, emisiju, prodaju ili nuđenje za prodaju štampanog materijala u prostorijama kojima javnost ima pristup i u kojima to svi mogu vidjeti.

Neće se smatrati da je počinjeno krivično djelo putem štampe ukoliko nije došlo do objavljivanja, osim u slučajevima kada je materijal sam po sebi nezakonit.”

Dodatni dio 4(1)

“U slučaju kada je spriječena distribucija štampanog materijala, a čija distribucija predstavlja krivično djelo ... sudskom zabranom ili, u hitnim okolnostima, naredbom Glavnog javnog tužitelja ... kazna koja se nameće se umanjuje na jednu trećinu one kazne koja je utvrđena zakonom za to dato krivično djelo.”

3. Zakon o sprečavanju terorizma (Zakon br. 3713 od 12. aprila 1991. godine)¹

24. Relevantne odredbe Zakona o sprečavanju terorizma iz 1991. glase:

Dio 6

“Najavljivanje, usmenim putem ili putem objavljivanja, da će terorističke organizacije počiniti krivično djelo protiv određene osobe, bilo da je identitet te osobe otkriven ili ne, pod uvjetom da je to urađeno na takav način da se osoba može identificirati, ili otkrivanje identiteta državnih službenika koji su učestvovali u antiterorističkim operacijama ili određivanje bilo koje osobe kao cilja, predstavlja krivično djelo, kažnjivo novčanom kaznom u iznosu od pet do deset miliona turskih lira.

Štampanje ili objavljivanje proglašenja ili lifleta koji potiču iz terorističkih organizacija predstavlja krivično djelo, kažnjivo novčanom kaznom u iznosu od pet do deset miliona turskih lira.

1. Ovaj zakon, koji je donesen sa ciljem da se spriječe djela terorizma, ukazuje na brojna krivična djela iz Krivičnog zakona koja ovaj zakon opisuje kao “teroristička djela” ili “djela počinjena u svrhe terorizma” (dijelovi 3 i 4) na koja se i primjenjuje.

...

U slučaju da se krivična djela, navedena u stavovima, iznad čine putem periodičnih izdanja u smislu značenja datog u dijelu 3 Zakona o štampi (Zakon br. 5680), izdavač također podliježe novčanoj kazni u iznosu od devedeset posto prihoda od prosječne prodaje iz prethodnog mjeseca, ako periodično izdanje izlazi češće nego jednom mjesečno, ili od prodaje prethodnog izdanja ukoliko periodično izdanje izlazi mjesečno ili rjeđe, *ili od prosječne prodaje iz prethodnog mjeseca dnevnih novina sa najvećim tiražom, ukoliko krivično djelo uključuje štampani materijal koji nije periodično izdanje ili u slučaju da je tek započeto izdavanje periodičnog izdanja*^[1]. Međutim, novčana kazna ne smije biti niža od pedeset miliona turskih lira. Uredniku periodičnog izdanja će se naložiti da plati sumu koja je jednaka polovici sume koja se izriče izdavaču.”

Dio 8

(prije izmjena i dopuna Zakonom br. 4126 od 27. oktobra 1995. godine)

“Pisana i govorna propaganda, sastanci, okupljanja i demonstracije koji za cilj imaju podrivanje teritorijalnog integriteta Republike Turske ili nedjeljivog jedinstva nacije zabranjeni su, bez obzira na načine na koje su korišteni i na namjeru. Bilo koja osoba koja poduzima takve aktivnosti kaznit će se zatvorskom kaznom u trajanju ne kraćem od dvije godine i ne dužem od pet godina i novčanom kaznom u iznosu od pedeset do sto miliona turskih lira.

U slučajevima da je krivično djelo propagande iz prethodnog stava počinjeno putem periodičnog izdanja u značenju iz dijela 3 Zakona o štampi (Zakon br. 5680), izdavač također podliježe novčanoj kazni u iznosu od devedeset posto prihoda od prosječne prodaje iz prethodnog mjeseca, ako periodično izdanje izlazi češće nego jednom mjesečno, *ili od prosječne prodaje iz prethodnog mjeseca dnevnih novina sa najvećim tiražom, ukoliko krivično djelo uključuje štampani materijal koji nije periodično izdanje ili u slučaju da je tek započeto izdavanje periodičnog izdanja*^[2]. Međutim, novčana kazna ne smije biti niža od sto miliona turskih lira. Uredniku periodičnog izdanja će se naložiti da plati sumu koja je jednaka polovici sume koja se izriče izdavaču i podliježe kazni zatvora u trajanju od minimalno šest mjeseci, a maksimalno dvije godine.”

Dio 8

(kako je izmijenjen i dopunjen Zakonom br. 4126 od 27. oktobra 1995.)

“Pisana i govorna propaganda, sastanci, okupljanja i demonstracije koji za cilj imaju podrivanje teritorijalnog integriteta Republike Turske ili nedjeljivog jedinstva nacije zabranjeni su. Bilo koja osoba koja poduzima takve aktivnosti kaznit će se zatvorskom kaznom u trajanju ne kraćem od jedne godine i ne dužem od tri godina i novčanom kaznom u iznosu od sto do tri stotine miliona turskih lira. Kazna koja se nameće ponovnom počinitelju se ne smije pretvarati u novčanu kaznu.

U slučajevima da je krivično djelo propagande iz prethodnog stava počinjeno putem periodičnog izdanja u značenju iz dijela 3 Zakona o štampi (Zakon br. 5680), izdavač također podliježe novčanoj kazni u iznosu od devedeset posto prihoda od prosječne prodaje iz prethodnog mjeseca, ako periodično izdanje izlazi češće nego jednom mjesečno. Međutim, novčana kazna ne smije biti niža od sto miliona turskih lira. Uredniku periodičnog izdanja će se naložiti da plati sumu koja je jednaka polovici

1-2. Tekst koji je naveden u kurzivu izbrisan je presudom Ustavnog suda od 31. marta 1992. godine i nije na snazi od 27. jula 1993. godine.

sume koja se izriče izdavaču i podliježe kazni zatvora u trajanju od minimalno šest mjeseci, a maksimalno dvije godine.

U slučajevima da je krivično djelo propagande iz prvog stava počinjeno putem štampanog materijala ili putem sredstava masovne komunikacije, a da to sredstvo nije periodično izdanje u značenju iz stava dva, odgovorne osobe i vlasnici sredstva za masovnu komunikaciju kaznit će se zatvorskom kaznom u trajanju od minimalno šest mjeseci, a maksimalno dvije godine i novčanom kaznom u iznosu od sto do tri stotine miliona turskih lira...

...”

Dio 13

(prije izmjena i dopuna Zakonom br. 4126 od 27. oktobra 1995.)

“Kazne za krivična djela predviđene u ovom Zakonu ne smiju se pretvarati u novčane kazne ili bilo koje druge mjere, niti se smiju odgađati ili ukidati.”

Dio 13

(kako je izmijenjen i dopunjen Zakonom br. 4126 od 27. oktobra 1995.)

“Kazne za krivična djela predviđene u ovom Zakonu ne smiju se pretvarati u novčane kazne ili bilo koje druge mjere, niti se smiju niti se smiju odgađati ili ukidati.

Međutim, odredbe iz ovog dijela se ne primjenjuju na presude u skladu sa članom 8^[1].”

Dio 17

“Osobe koje su osuđene za krivična djela predviđena ovim Zakonom ... koje su kažnjene kaznom lišavanja slobode bit će automatski oslobođeni nakon odsluženja tri četvrtine kazne, pod uvjetom primjerenog ponašanja te osobe.

...

Prvi i drugi stav dijela 19^[2] ... Zakona o izvršenju kazne zatvora (Zakon br. 647) ne primjenjuju se na gore spomenute osuđene osobe.”

4. Zakon br. 4126 od 27. oktobra 1995. godine kojim se mijenjaju dijelovi 8 i 13 Zakona br. 3713

25. Donesene su sljedeće izmjene i dopune Zakona o sprečavanju terorizma 1991. nakon stupanja na snagu Zakona br. 4126 od 27. oktobra 1995. godine:

Prelazna odredba koja se odnosi na dio 2

“U mjesecu koji uslijedi nakon stupanja na snagu ovog Zakona, sud koji je donio presudu će ponovo razmotriti predmet osobe koja je osuđena u skladu sa članom 8 Zakona o sprečavanju terorizma (Zakon br. 3713) te će, u skladu sa izmjenama i dopunama ... člana 8 Zakona br. 3713, ponovo razmotriti trajanje zatvorske kazne koja

1. Vidjeti relevantne odredbe Zakona br. 4126, navedene u tekstu koji slijedi.

2. Vidjeti stav 27 ispod.

je toj osobi izrečena i odlučiti da li će se osobi dozvoliti beneficije iz dijelova 4^[1] i 6^[2] Zakona br. 647 od 13. jula 1965. godine”

5. *Zakon br. 4304 od 14. augusta 1997. godine o odlaganju presude i izvršenju kazne za krivična djela koja su počinili urednici prije 12. jula 1997.*

26. Sljedeće odredbe su relevantne za kazne u vezi sa krivičnim djelima prema Zakonu o štampi:

Dio 1

“Izvršenje presuda izrečenih osobama koje su osuđene prema Zakonu o štampi (Zakon br. 5680) ili prema drugim zakonima kao urednici za krivična djela koja su počinjena prije 12. jula 1997. odložiti će.

Odredba iz prvog stava se također primjenjuje na urednike koji već služe svoje kazne.

Institucija krivičnog postupka ili izricanja konačnih presuda odlaže se u slučajevima u kojima postupci protiv urednika nisu još započeti, ili u kojima je započeta preliminarne istrage, ali postupak nije započet, ili u kojima je započeta konačna sudska istrage, ali presuda još nije izrečena ili u kojima presuda još uvijek nije konačna.”

Dio 2

“U slučaju da je urednik, koji je iskoristio odredbu prvog stava dijela 1, osuđen kao urednik za činjenje namjernog krivičnog djela u roku od tri godine od datuma odlaganja, mora odslužiti cjelokupnu odgođenu kaznu.

...

U slučaju odlaganja, krivični postupak se pokreće, odnosno presuda se izriče ako je urednik kao takav osuđen za činjenje namjernog krivičnog djela u roku od tri godine od datuma odlaganja.

Svaka osuda urednika za krivično djelo počinjeno prije 12. jula 1997. godine smatraće se ništavnom ukoliko istekne gore spomenuti period od tri godine i pri tom mu se neće stavljati na teret nikakva dodatna optužba za namjerno krivično djelo. Na sličan način, ukoliko nije pokrenut krivični postupak, neće biti moguće pokrenuti bilo kakav krivični postupak, a ako je neki pokrenut, prekinut će se.”

6. *Zakon o izvršenju kazne zatvora (Zakon br. 647 od 13. jula 1965.)*

27. Zakon o izvršenju kazne zatvora iz 1965. navodi, *inter alia*:

Dio 5

“Pojam ‘novčana kazna’ znači plaćanje Trezoru iznosa koji je fiksiran u zakonskim okvirima.

1. Ova odredba se odnosi na zamjenske kazne i mjere koje se mogu naložiti u vezi sa krivičnim djelima za koje se predviđa zatvorska kazna.

2. Ova odredba se odnosi na pomilovanje.

...

Ukoliko, nakon uručenja naredbe za plaćanje, osuđena osoba ne plati novčanu kaznu u datom roku, osoba će odslužiti po jedan dan zatvora za svakih deset hiljada turskih lira koje duguje, u skladu sa odlukom javnog tužitelja.

...

Zatvorska kazna kojom se zamjenjuje novčana kazna ne može biti duža od tri godine ...”

Dio 19(1)

“... osobe kojima je ... izrečena kazna lišavanja slobode imaju pravo na automatsko uvjetno oslobađanje nakon odsluženja polovine kazne, pod uvjetom da su se dobro ponašali ...”

7. Zakon o krivičnom postupku (Zakon br. 1412)

28. Zakon o krivičnom postupku sadrži sljedeće odredbe:

Član 307

“Žalba po tačkama zakona ne smije se odnositi na pitanja koja nisu pitanja zakonitosti pobijane presude.

Propuštanje primjene pravila i pogrešna primjena pravila predstavljaju nezakonitost^[1].”

Član 308

“Smatra se da nezakonitost postoji u sljedećim slučajevima:

- 1- kada sud nije uspostavljen u skladu sa zakonom;
- 2- kada je jednom od sudija koji je donio odluku zakonom zabranjeno da učestvuje;
- ...”

B. Krivična sudska praksa na koju se poziva Vlada

29. Vlada je dostavila kopije brojnih odluka koje je donio tužitelj pri ankerskom Sudu za nacionalnu sigurnost, a u kojima se povlače optužbe protiv osoba osumnjičenih za poticanje ljudi na mržnju i neprijateljstvo, naročito po osnovu religije (član 312 Krivičnog zakona), ili za širenje separatističke propagande protiv nedjeljivosti jedinstva Države (član 8 Zakona br. 3713 – vidjeti stav 25 iznad). U većini slučajeva kada je krivično djelo počinjeno posredstvom publikacija, razlozi koji su navedeni u odluci tužitelja uključivali su razmatranja poput činjenice da je postupak bio vremenski ograničen, da se neki od sastavnih elemenata krivičnog djela ne mogu utvrditi te da nije bilo dovoljno dokaza. Druge osnove su uključivale

1. Kod odlučivanja o zakonitosti presude, Kasacioni sud nije obavezan argumentima koji su mu dostavljeni. Također, pojam “pravno pravilo” odnosi se na svaki pisani izvor prava, običaj te na principe koji se izvode iz duha zakona.

činjenicu da sporne publikacije nisu bile distribuirane, da nije postojala nezakonita namjera, da krivično djelo nije počinjeno te da se ne mogu identificirati odgovorne osobe.

30. Nadalje, Vlada je dostavila broj odluka sudova za nacionalnu sigurnost kao primjere predmeta u kojima je proglašeno da optuženi za gore spomenuta krivična djela nisu krivi. U pitanju su sljedeće presude: 1991/23–75–132–177–100; 1992/33–62–73–89–143; 1993/29–30–38–39–82–94–114; 1994/3–6–12–14–68–108–131–141–155–171–172; 1995/1–25–29–37–48–64–67–84–88–92–96–101–120–124–134–135; 1996/2–8–18–21–34–38–42–43–49–54–73–86–91–103–119–353; 1997/11–19–32–33–82–89–113–118–130–140–148–152–153–154–187–191–200–606; 1998/6–8–50–51–56–85–162.

31. Konkretnije, kada su u pitanju postupci protiv autora radova koji se bave kurdsim problemom, sudovi za nacionalnu sigurnost su u ovim predmetima donosili odluke na osnovu toga da nije bilo širenja “propagande”, što predstavlja jedan od sastavnih elemenata ovog krivičnog djela ili na osnovu objektivne prirode formulacija koje su korištene.

C. Sudovi za nacionalnu sigurnost¹

1. Ustav

32. Ustavne odredbe kojima se rukovodi sudska organizacija sudova za nacionalnu sigurnost glase:

Član 138, stavovi 1 i 2

“Sudije su nezavisne u obavljanju svojih dužnosti; donose presude u skladu sa svojom ličnom prosudbom i u skladu sa Ustavom, zakonom i pravom.

Ni jedan organ, tijelo, ... niti ... osoba ne smiju davati naređenja ili instrukcije sudovima ili sudijama u vršenju njihovih sudskih ovlasti, niti im se smiju slati dopisi ili dostavljati preporuke ili sugestije.”

1. Sudovi za nacionalnu sigurnost su uspostavljeni Zakonom br. 1773 od 11. jula 1973. godine, u skladu sa članom 136 Ustava iz 1961. godine. Taj Zakon je Ustavni sud poništio 15. juna 1976. godine. Ovi sudovi su kasnije ponovo uvedeni u turski pravosudni sistem Ustavom iz 1982. godine. Relevantni dio izjave o razlozima sadrži sljedeći pasus:

“Mogu postojati djela koja utječu na egzistenciju i stabilnost Države, a koja su takva da kada se počine iziskuju posebnu nadležnost da bi se presuda mogla donijeti na brz i adekvatan način. U takvim slučajevima je neophodno uspostaviti sudove za nacionalnu sigurnost. U skladu sa principom koji je nerazdvojiv od našeg Ustava, zabranjeno je formirati poseban sud koji donosi presudu za specifično djelo nakon što je ono počinjeno. Iz tog razloga, naš Ustav predviđa sudove za nacionalnu sigurnost da bi sudili u predmetima koji uključuju gore spomenuta krivična djela. Uzimajući u obzir da su posebne odredbe kojima se uspostavljaju njihove ovlasti unaprijed stavljene na snagu te da su sudovi uspostavljeni prije činjenja bilo kakvog krivičnog djela ..., ne mogu se okarakterizirati kao sudovi koji su uspostavljeni da se bave nekim krivičnim djelom nakon što je to krivično djelo počinjeno.”

Član 139, stav 1

“Sudije ... se neće smjenjivati nit će biti primorani na mirovinu bez njihove saglasnosti prije dostizanja starosne dobi propisane Ustavom ...”

Član 143, stavovi 1-5

“Sudovi za nacionalnu sigurnost se uspostavljaju da sude za krivična djela protiv Republike, a čija su sastavna svojstva predviđena Ustavom, protiv teritorijalnog integriteta Države ili nedjeljivog jedinstva nacije ili protiv slobodnog demokratskog sistema upravljanja, i za krivična djela kojima se direktno utječe na unutrašnju i vanjsku sigurnost Države.

Sudovi za nacionalnu sigurnost se sastoje od predsjednika, dva redovna člana, dva zamjenska člana, tužitelja i dostatnog broja pomoćnih tužitelja.

Predsjednik, jedan redovan član, jedna zamjenski član i tužitelj se imenuju iz reda sudija i javnih tužitelja prvog ranga, u skladu sa procedurama propisanim u posebnom zakonodavstvu; jedan redovan član i jedan zamjenski član se imenuju iz reda vojnih sudija prvog ranga, a pomoćni tužitelji iz reda javnih tužitelja i vojnih sudija.

Predsjednici, redovni članovi i zamjenski članovi ... sudova za nacionalnu sigurnost se imenuju na period od četiri godine, sa mogućnošću ponovnog imenovanja.

Žalbe protiv odluka sudova za nacionalnu sigurnost podnose se Kasacionom sudu.

...”

Član 145, stav 4

“Vojni pravni postupak

Lična prava i obaveze vojnih sudija ... reguliraju se zakonom u skladu sa principima nezavisnosti sudova, zaštitom koju pravosuđe ima i zahtjevima vojne službe. Zakonom će se također regulirati odnosi između vojnih sudija i komandanata pod kojima služe u obavljanju svojih nesudskih dužnosti ...”

2. Zakon br. 2845 o uspostavi i poslovniku o radu sudova za nacionalnu sigurnost

33. Na osnovu člana 143 Ustava, relevantne odredbe Zakona br. 2845 o sudovima za nacionalnu sigurnost predviđaju sljedeće:

Dio 1

“U glavnim gradovima pokrajina ... uspostavljaju se sudovi za nacionalnu sigurnost da sude za krivična djela protiv Republike, a čija su sastavna svojstva predviđena Ustavom, protiv teritorijalnog integriteta Države ili nedjeljivog jedinstva nacije ili protiv slobodnog demokratskog sistema upravljanja, i za krivična djela kojima se direktno utječe na unutrašnju i vanjsku sigurnost Države.

Dio 3

“Sudovi za nacionalnu sigurnost sastoje se od predsjednika, dva redovna člana i dva zamjenska člana.”

Dio 5

“Predsjednik Suda za nacionalnu sigurnost, jedan od [dva] redovna člana i jedna od [dva] zamjenska člana ... su civili ... sudije, a drugi članovi, redovni ili zamjenski, vojne sudije prvog ranga ...”

Dio 6(2), (3) i (6)

“Imenovanje vojnih sudija na mjesto redovnih i zamjenskih članova vrši se u skladu sa postupkom utvrđenim u Zakonu o vojnoj pravnoj službi.

Osim ako tako ne nalaže ovaj Zakon ili drugo zakonodavstvo, predsjednik i redovni ili zamjenski članovi sudova za nacionalnu sigurnost ... ne mogu se bez svoje saglasnosti imenovati na druge pozicije ili druga mjesta u roku od četiri godine ...

...

Ukoliko se desi da, nakon istrage koja se odnosi na predsjednika ili redovnog ili zamjenskog člana suda za nacionalnu sigurnost, nadležna komisija ili organ odluči da promjeni radno mjesto date osobe, radno mjesto tog sudije ili same dužnosti ... ta se promjena može izvršiti u skladu sa procedurama utvrđenim u zakonodavstvu.”

Dio 9(1)

“Sudovi za nacionalnu sigurnost imaju nadležnost da sude osobama koje su optužene za

(a) krivična djela predviđena članom 312(2) ... Krivičnog zakona Turske,

...

(d) krivična djela koja su u vezi sa događajima zbog kojih se moralo proglasiti hitno stanje, u regijama u kojima je proglašeno hitno stanje u skladu sa članom 120 Ustava,

(e) krivična djela počinjena protiv Republike, a čija su sastavna svojstva predviđena Ustavom, protiv nedjeljivog jedinstva Države – odnosi se i na nacionalnu teritoriju i na narod – ili protiv slobodnog demokratskog sistema upravljanja, i za krivična djela kojima se direktno utječe na unutrašnju i vanjsku sigurnost Države.

...”

Dio 27(1)

“Žalbe protiv presuda sudova za nacionalnu sigurnost podnose se Kasacionom sudu.”

Dio 34(1) i (2)

“Pravila koja uređuju prava i obaveze ... vojnih sudija imenovanih u sudove za nacionalnu sigurnost i njihov nadzor ..., institucija disciplinskog postupka protiv njih, nametanje disciplinskih mjera i istraga i procesuiranje za bilo koje krivično djelo koje mogu počiniti u vršenju svojih dužnosti ... regulirani su u relevantnim odredbama zakona koji uređuju profesiju sudija ...

Opservacije Kasacionog suda o vojnim sudijama, izvještaji o ocjeni sudija koje sačinjavaju ocjenjivači Ministarstva pravde ... i dokumentacija o svakoj istrazi koja se u vezi sa njima vodi ... dostavlja se Ministarstvu pravde.”

Dio 38

“Sud za nacionalnu sigurnost se može pretvoriti u Vojni sud pod dolje navedenim uvjetima, u slučaju da je proglašeno hitno stanje na dijelu teritorije ili na cijeloj teritoriji nad kojom sud za nacionalnu sigurnost ima nadležnost, pod uvjetom da na toj teritoriji postoji više od jednog suda za nacionalnu sigurnost...”

3. Zakon o vojnoj pravnoj službi (Zakon br. 357)**34. Relevantne odredbe Zakona o vojnoj pravnoj službi glase:****Dodatni dio 7**

“Sposobnosti vojnih sudija ... koji su imenovani kao redovni ili zamjenski članovi sudova za nacionalnu sigurnost, a koja se zahtijeva za unapređenje ili prelazak u viši platni razred, rang ili radni staž, određuje se na osnovu izvještaja koji se sačinjavaju u skladu sa dolje utvrđenom procedurom, uz poštivanje odredbi ovog Zakona i Zakona o kadrovima oružanih snaga Turske (Zakon br. 926).

(a) Prvi nadređeni koji ima nadležnost da vrši ocjenu rada i sačinjava izvještaje o ocjeni rada vojnih sudija, bilo da se radi o redovnim ili zamjenskim ... je državni ministar u Ministarstvu odbrane, a nakon njega ministar odbrane.

...”

Dodatni član 8

“Članove ... sudova za nacionalnu sigurnost koji dolaze iz vojne pravne službe ... imenuje komisija koja se sastoji od kadrovskog direktora i pravnog savjetnika Generalnog štaba, kadrovskog direktora i pravnog savjetnika pri segmentu u kojem data osoba služi i načelnika za vojna pravosudna pitanja u Ministarstvu odbrane ...”

Dio 16(1) i (3)

“Vojne sudije ... se imenuju nalogom koji zajednički donose ministar odbrane i premijer i koji dostavljaju predsjedniku Republike na odobrenje, u skladu sa odredbama o imenovanju i transferu članova oružanih snaga ...

...

Procedura za imenovanje vojnog sudije uzima u obzir mišljenje Kasacionog suda, izvještaje ocjenjivača Ministarstva pravde i ocjene rada koje su sačinili nadređeni ...”

Dio 18(1)

“Pravila koja uređuju platni razred, povećanje plaća i ostala lična prava vojnih sudija ... propisana su u odredbama koje se odnose na oficire.”

Dio 29

“Ministar odbrane može primijeniti sljedeće disciplinske sankcije za vojne sudije, nakon razmatranja njihove odbrane:

A. Upozorenje, koje se sastoji od davanja datoj osobi pismenog obavještenja da mora više pažnje posvećivati obavljanju svojih dužnosti.

...

B. Ukor, koje se sastoji od davanja pismenog obavještenja datoj osobi da se određena radnja ili određeni stav smatraju prijekora vrijednim.

...

Spomenute sankcije su konačne, spominju se u evidenciji ocjena rada date osobe i ulaze u lični dosje te osobe ...”

Dio 38

“Kada vojne sudije ... sjede u sudnici, moraju nositi posebnu odoru koju nose i njihove civilne kolege...”

4. Vojni krivični zakon

35. Član 112 Vojnog krivičnog zakona od 22. maja 1930. godine predviđa:

“Zloupotreba vlastitih ovlasti u svojstvu državnog službenika s ciljem utjecanja na vojne sudove predstavlja krivično djelo, kažnjivo kaznom zatvora u trajanju do pet godina.”

5. Zakon br. 1602 od 4. jula 1972. godine o Vrhovnom vojnom upravnom sudu

36. Prema dijelu 22 Zakona br. 1602 Prva divizija Vrhovnog vojnog upravnog suda ima nadležnost za predstavke kojima se zahtijeva sudska kontrola i zahtjeve za naknadom štete na osnovu sporova koji se odnose na lični status oficira, naročito onih koji se odnose na njihovo profesionalno napredovanje.

POSTUPAK PRED KOMISIJOM

37. G. Kamil Tekin Sürek podnio je predstavku Komisiji 20. februara 1995. godine. Tvrdio je da njegova osuda i kazna predstavljaju neopravdano miješanje u njegovo pravo na slobodu izražavanja, koje je zajamčeno članom 10 Konvencije te da njegov predmet nije saslušao nezavisan i nepristrasan sud, što predstavlja kršenje člana 6, stav 1. Također je naveo da krivični postupak koji je protiv njega vođen nije zaključen u toku razumnog vremenskog perioda, što je dovelo do odvojenog kršenja člana 6, stav 1.

38. Komisija je predstavku (br. 26682/95) proglasila dopustivom 14. oktobra 1996. godine, uz izuzetak prigovora koji se odnosi na dužinu krivičnog postupka prema članu 6, stav 1. U svom izvještaju od 11. decembra 1997. (bivši član 31 Konvencije), izrazila je mišljenje da nije došlo do kršenja člana 10 (devetnaest glasova za naspram trinaest protiv), ali da je došlo do kršenja člana 6, stav 1 (trideset jedan glas za naspram

jednog protiv). Dijelovi mišljenja Komisije i jedno od tri izdvojena mišljenja koja su sadržana u izvještaju dati su u aneksu ove presude¹.

KONAČNA IZJAŠNJENJA

39. Podnositelj predstavke je zatražio od Suda da utvrdi da je tužena država prekršila svoje obaveze prema članovima 6(1) i 10 Konvencije te da mu se dodijeli pravično zadovoljenje u skladu sa članom 41.

Vlada je, sa svoje strane, pozvala Sud da odbije navode podnositelja predstavke.

PRAVO

I. OPSEG PREDMETA

40. Sud navodi da se podnositelj predstavke u svojoj predstavci žalio na nerazumnu dužinu krivičnog postupka u njegovom predmetu i tvrdio je da je time prekršen član 6(1) Konvencije. Međutim, taj specifični navod je Komisija proglasila nedopustivim (vidjeti stav 38 iznad) i iz tog razloga se ne može smatrati da je u opsegu predmeta pred Sudom (vidjeti, između ostalog, *Janowski protiv Poljske* [GC], br. 25716/94, stav 19, ECHR 1999-I). Sud će, stoga, svoje ispitivanje ograničiti na glavni navod podnositelja predstavke prema članu 6(1), a koji se odnosi na nezavisnost i nepristrasnost istanbulskog Suda za nacionalnu sigurnost, kao i na navod prema članu 10.

II. NAVODNO KRŠENJE ČLANA 10 KONVENCIJE

41. Podnositelj predstavke je tvrdio da su se vlasti neopravdano umiješale u njegovo pravo na slobodu izražavanja koje je zajamčeno članom 10 Konvencije koji glasi:

“1. Svako ima pravo na slobodu izražavanja. To pravo obuhvaća slobodu mišljenja i slobodu primanja i širenja informacija i ideja bez miješanja javne vlasti i bez obzira na granice. Ovaj član ne sprečava države da podvrgnu režimu dozvola ustanove koje obavljaju djelatnosti radija ili televizije te kinematografsku djelatnost.

2. Kako ostvarivanje tih sloboda obuhvaća dužnosti i odgovornosti, ono može biti podvrgnuto formalnostima, uvjetima, ograničenjima ili kaznama propisanim zakonom, koji su u demokratskom društvu nužni radi interesa državne sigurnosti, teritorijalne

1. *Bilješka registrara*. Iz praktičnih razloga ovaj će aneks biti sadržan samo u konačnoj štampanoj verziji presude (u zvaničnim izvještajima odabranih presuda i odluka Suda), ali je moguće dobiti primjerak izvještaja Komisije od Registrata.

cjelovitosti ili javnog reda i mira, radi sprečavanja nereda ili zločina, radi zaštite zdravlja ili morala, radi zaštite ugleda ili prava drugih, radi sprečavanja odavanja povjerljivih informacija ili radi očuvanja autoriteta i nepristranosti sudbene vlasti.”

42. Vlada je navela da je miješanje u pravo na slobodu izražavanja podnositelja predstavke bilo opravdano u skladu sa drugim stavom člana 10. Komisija se složila sa Vladom po ovoj tački.

A. Postojanje miješanja

43. Sud navodi da je jasno, a ovo nije bilo osporavano, da je došlo do miješanja u pravo podnositelja predstavke na slobodu izražavanja po osnovu njegove osude i kazne prema članu 8 Zakona o sprečavanju terorizma iz 1991. godine (“Zakon iz 1991.”).

B. Opravdanost miješanja

44. Miješanje suprotno članu 10, osim ako je “propisano zakonom”, imalo je jedan ili više legitimnih ciljeva iz stava 2 člana 10, te je bilo “neophodno u demokratskom društvu” da bi se postigao takav cilj ili ciljevi. Sud će ispitati svaki od ovih kriterija redom.

1. “Propisano zakonom”

45. Podnositelj predstavke se nije konkretno osvrnuo na kompatibilnost člana 8 Zakona iz 1991. sa ovim zahtjevom. Ograničio se na navode da su ovu odredbu koristile vlasti da ušutkaju opozicionu štampu i da kazne širenje mišljenja i stavova, uključujući i onih koji ne potiču na nasilje niti se priklanjaju radu ilegalnih organizacija niti zagovaraju podjelu Države.

46. Vlada je odgovorila da je miješanje u pravo podnositelja predstavke na slobodu izražavanja zasnovano na članu 8 Zakona iz 1991. koji za cilj ima sprečavanje djela separatističke propagande poput onih koja su rezultirala optužbom podnositelja predstavke.

47. Delegat Komisije je primijetio na saslušanju pred Sudom da je formulacija člana 8 Zakona iz 1991. poprilično nejasna te da može biti upitno da li zadovoljava uvjete tačnosti i predvidljivosti koji su sadržani u zahtjevu “propisano zakonom”. Naveo je, ipak, da je Komisija prihvatila da član 8 predstavlja dostatan pravni osnov za osudu podnositelja predstavke te je zaključio da je miješanje bilo “propisano zakonom”.

48. Sud opaža navod Delegata o nejasnoći člana 8 Zakona iz 1991. Međutim, kao i Komisija, Sud prihvata da se, kako je osuda podnositelja predstavke bila zasnovana na članu 8 Zakona iz 1991., proizišlo miješanje u njegovo pravo na slobodu izražavanja može smatrati “propisanim zakonom”, a naročito zbog toga što podnositelj predstavke to još uvijek nije konkretno osporio.

2. *Legitimni cilj*

49. Podnositelj predstavke je ponovio svoj raniji navod da je član 8 Zakona iz 1991. kreiran da ušutkuje opozicionu štampu. Ova mjera koja je protiv njega poduzeta ne može biti opravdana po bilo kojoj osnovi na koju se oslanja Vlada jer se pisma objavljena u njegovom časopisu ne mogu smatrati prijetnjom po nacionalnu sigurnost i teritorijalni integritet niti ohrabriranjem na nasilje.

50. Vlada je osporila ovaj argument. Izjasnila se da je podnositelj predstavke osuđen za širenje separatističke propagande objavljivanjem pisama koja su prijetila teritorijalnom integritetu i jedinstvu nacije, javnom redu i nacionalnoj sigurnosti. To predstavlja legitimne ciljeve u skladu sa članom 10 (2) Konvencije.

51. Komisija je u svom dijelu smatrala da je osuda podnosioca predstavke bila dijelom napora vlasti da se bore protiv nezakonitih terorističkih aktivnosti i da održe nacionalnu i javnu sigurnost, što predstavlja legitimne ciljeve u skladu sa članom 10 (2).

52. Sud smatra da se, imajući na umu osjetljivost sigurnosne situacije u jugoistočnoj Turskoj (vidjeti presudu Zana protiv Turske od 25. novembra 1997. godine, *Izveštaji o presudama i odlukama* 1997-VII, str. 2539, stav 10) i potrebu vlasti da budu spremne na radnje koje mogu podstaknuti dodatno nasilje, može smatrati da su mjere koje su poduzete protiv podnosioca predstavke poduzete da bi se doprinijelo određenim ciljevima koje je spomenula Vlada, naime, zaštititi nacionalne sigurnosti i teritorijalnog integriteta i sprečavanju nereda i zločina. Ovo je svakako istina tamo gdje je, u odnosu na situaciju u jugoistočnoj Turskoj u vrijeme okolnosti ovog predmeta, separatistički pokret posegnuo za metodama koje se oslanjaju na upotrebu nasilja.

3. *“Neophodno u demokratskom društvu”*

(a) Argumenti strana pred Sudom

(i) *Podnositelj predstavke*

53. Podnositelj predstavke je potvrdio da su krivično gonjenje, osuda i kazna predstavljale neopravdano miješanje u njegovo pravo na slobodu izražavanja. Naglasio je da je, iako je bio vlasnik časopisa bez ikakvih uredničkih odgovornosti za sadržaj časopisa, ipak kažnjen kao terorista temeljem člana 8 Zakona iz 1991.

54. Podnositelj predstavke je nadalje tvrdio da ni on ni njegov časopis nemaju nikakve veze sa terorističkim organizacijama te da pisma koja su objavljena u časopisu ne potiču na nasilje i ne podržavaju terorizam niti predstavljaju separatističku propagandu krivične prirode.

(ii) Vlada

55. Vlada je osporila meritornost argumenata podnositelja predstavke. Tvrdili su da su sporna pisma prikazivala tuženu državu kao kriminalnu organizaciju i indirektno opisivala djela PKK-a kao djela nacionalnog oslobođenja. Prema njihovom izjašnjenju, separatistička propaganda neminovno potiče na nasilje i izaziva neprijateljstvo između različitih grupa u turskom društvu i time ugrožava ljudska prava i demokratiju. Kao vlasnik časopisa, podnositelj predstavke je učestvovao u širenju separatističke propagande objavljivanjem pisama koja izražavaju mržnju i slave terorističke zločine i prijetu osnovnim interesima nacionalne zajednice, kao što su teritorijalni integritet, nacionalno jedinstvo i sigurnost i sprečavanje zločina i nereda.

56. Prema mišljenju Vlade, mjere koje su poduzete protiv podnositelja predstavke bile su unutar slobodne procjene vlasti u odnosu na vrstu aktivnosti koja ugrožava vitalne interese države te poduzimanje ovih mjera u ovom predmetu ima svoje opravdanje u skladu sa stavom 2 člana 10.

(iii) Komisija

57. Imajući na umu sigurnosnu situaciju u jugoistočnoj Turskoj i činjenicu da se jezik koji je korišten u spornim pismima može tumačiti kao ohrabrivanje daljeg nasilja, Komisija je smatrala da su vlasti tužene države imale pravo zauzeti stav da je objavljivanje pisama štetno po nacionalnu i javnu sigurnost. Komisija je obrazložila da je podnositelj predstavke, kao vlasnik časopisa, preuzeo dužnosti i odgovornosti u odnosu na objavljivanje pisama. Njegova osuda i kazna se mogu smatrati u datim okolnostima srazmjernom reakcijom na neodložnu društvenu potrebu da se održi nacionalna i javna sigurnost, reakcijom koja potpada pod slobodnu procjenu vlasti. Iz tih razloga, Komisija je zaključila da nije došlo do kršenja člana 10 u datim okolnostima slučaja.

(b) Ocjena suda

58. Sud ponovo navodi osnovne principe koji podupiru njegove presude u vezi sa članom 10, kako je navedeno, na primjer, u presudi *Zana* (citirano iznad, str. 2547-48, stav 51) i u *Fressoz i Roire protiv Francuske* ([GC], br. 29183/95, stav 45, ECHR 1999-I).

(i) Sloboda izražavanja predstavlja jedan od ključnim temelja demokratskog društva i jedan od osnovnih uvjeta za njegovo napredovanje te za samoispunjenje svakog pojedinca. Prema stavu 2, člana 10, primjenjuje se ne samo na “informacije” ili “ideje” na koje se pozitivno reagira i koje se smatraju neuvredljivim ili prema kojima postoji indiferentnost, već i na one koje uvrijede, šokiraju ili uznemire. Takvi su zahtjevi pluralizma, tolerancije i otvorenosti uma bez kojih ne bi postojalo “demokratsko društvo”. Kako je navedeno u članu 10, ova sloboda ima

izuzetke koji, ipak, moraju biti strogo konstruirani, a potreba za bilo kakvim restrikcijama mora biti uvjerljivo ustanovljena.

(ii) Pridjev “neophodno”, u okviru značenje iz člana 10 (2), implicira postojanje “neodložne društvene potrebe”. Države ugovornice imaju određeno polje slobodne procjene u određivanju da li postoji takva potreba, ali to ide ruku pod ruku sa evropskom supervizijom, obuhvata zakonodavstvo i odluke koje se na nju odnose, čak i one koje donosi nezavisni sud. Sud, stoga, ima ovlasti da donese konačno rješenje o tome da li je “ograničenje” u skladu sa slobodom izražavanja, kako je štiti član 10.

(iii) U vršenju svoje nadzorne nadležnosti, Sud mora razmotriti miješanje u svjetlu predmeta kao cjeline, uključujući i sadržaj spornih izjava i kontekst u kojem su izrečene. Naročito, mora utvrditi da li je dato miješanje “srazmjerno legitimnim ciljevima kojima se teži” te da li su razlozi koje su nacionalne vlasti navele da bi ga opravdale “relevantni i dovoljni”. Dok to radi, Sud se mora uvjeriti da su nacionalne vlasti primijenile standarde koji su bili u skladu sa principima sadržanim u članu 10, i također, da se zasnivaju na prihvatljivoj ocjeni relevantnih činjenica.

59. Kako je podnositelj predstavke osuđen za širenje separatističke propagande putem časopisa koji je bio u njegovom vlasništvu, sporno miješanje se također mora posmatrati u kontekstu suštinske uloge štampe u osiguravanju funkcioniranja političke demokratije (vidjeti, između ostalog, presudu *Lingens protiv Austrije* od 8. jula 1986. godine, Serija A br. 103, str. 26, stav 41, i *Fressoz i Roire*, citirano iznad, stav 45). Iako štampa ne smije prekoračiti postavljene granice za, *inter alia*, zaštitu vitalnih interesa države poput nacionalne sigurnosti ili teritorijalnog integriteta protiv prijetnje nasiljem ili sprečavanja nereda ili zločina, ipak štampa ima zadatak da prenosi informacija i ideje o političkim pitanjima, uključujući i one koji su podijeljene. Ne samo da štampa ima zadatak da prenosi takve informacije i ideje; javnost ima pravo da ih dobija. Sloboda štampe javnosti omogućava jedan od najboljih načina za otkrivanje i stvaranje mišljenja o idejama i stavovima političkih vođa (vidjeti presudu *Lingens*, citirana iznad, str. 26, stavovi 41-42).

60. Sud zapaža da je časopis podnositelja predstavke objavio dva pisma koja su poslali čitatelji. Ova pisma žestoko osuđuju vojne akcije vlasti na jugoistoku Turske i optužuje ih za brutalno potlačivanje kurdskog naroda u njegovoj borbi za nezavisnost i slobodu (vidjeti stav 11 iznad). Pismo naslovljeno “Oružje ne može pobijediti slobodu” navodi dva masakra za koje autor tvrdi da su ih vlasti namjerno počinile u okviru svoje strateške kampanje da istrijebe Kurde. Zaključuje potvrđivanjem odlučnosti Kurda da dobiju svoju slobodu. Drugo pismo, “Naša je krivica”, navodi da su institucije Republike Turske dopuštale zatvaranje, mučenje i ubijanje disidenata u ime zaštite demokratije i Republike.

Istanbulski Sud za nacionalnu sigurnost zaključio je da je optužba protiv podnositelja predstavke prema članu 8 Zakona iz 1991. dokazana (vidjeti

stav 14 iznad). Sud je smatrao da su sporna pisma sadržavala riječi koje su za cilj imale rušenje teritorijalnog integriteta države Turske opisujući jugoistočnu Tursku kao nezavisnu državu Kurdistan, a PKK kao pokret za nacionalno oslobođenje (vidjeti stav 15 iznad).

61. U ocjenjivanju neophodnosti miješanja u smislu gore navedenih principa (vidjeti stavove 58 i 59), Sud podvlači da postoji malo prostora prema članu 10 (2) Konvencije za ograničavanje političkog govora ili debate o pitanjima od javnog interesa (vidjeti presudu Wingrove protiv Ujedinjenog Kraljevstva od 25. novembra 1996., *Izveštaji* 1996-V, str. 1957-58, stav 58). Nadalje, granice dozvoljene kritike su šire u odnosu na vladu nego u odnosu na privatne građane ili čak političare. U demokratskom sistemu, radnje ili propusti vlade moraju biti predmetom strogog nadzora ne samo zakonodavnih i pravosudnih vlasti već i javnog mnijenja. Nadalje, zbog dominantne pozicije koju vlada zauzima potrebno je da se uzdrži od krivičnog gonjenja, naročito kada su dostupna druga sredstva da se reagira na neopravdane napade i kritiku protivnika. Ipak, svakako postoji prostor za državne vlasti da usvoje, u svojstvu onih koji garantiraju javni red, mjere, čak i mjere krivično-pravne prirode, koje za cilj imaju adekvatno i nepretjerano reagiranje na takve primjedbe (vidjeti presudu Incal protiv Turske od 9. juna 1998. godine, *Izveštaji* 1998-IV, str. 1567-68, stav 54). Konačno, u slučajevima kada te primjedbe potiču na nasilje protiv pojedinca ili javnog zvaničnika ili dijela stanovništva, državne vlasti imaju pravo na šire polje slobodne procjene kada ispituju potrebu za miješanjem u slobodu izražavanja.

62. Sud će posebno imati na umu riječi koje su u pismima korištene i kontekst u kojem su pisma objavljena. Što se tiče konteksta, uzima u obzir okolnosti predmeta koji su mu dostavljeni, naročito probleme vezane sa sprečavanjem terorizma (vidjeti presudu Incal, citiranu iznad, str. 1568-69, stav 58).

Navodi da, prvenstveno, postoji jasna namjera da se stigmatizira druga strana u sukobu korištenjem etiketa poput “fašistička turska armija”, “ubilačka banda TC-a” i “plaćene ubice imperijalizma” uz pozivanje na “masakre”, “brutalnosti” i “krvoproliće”. Prema mišljenju Suda, sporna pisma predstavljaju poziv na krvavu osvetu, podgrijavajući bazične emocije i pojačavajući već ukorijenjene predrasude koje su se manifestirale u smrtonosnom nasilju. Nadalje, treba navesti da su pisma objavljena u kontekstu sigurnosne situacije na jugoistoku Turske, gdje od 1985. godine ozbiljni nemiri plamte između sigurnosnih snaga i članova PKK-a, koji uključuju gubitak velikog broja života i nametanje hitne vladavine u velikom dijelu regije (vidjeti presudu Zana, citirano iznad, str. 2539, stav 10). U takvom kontekstu, pisma se sigurno smatraju mogućim sredstvom poticanja na dalje nasilje u regiji ulijevanjem duboko ukorijenjene i iracionalne mržnje prema onima koji su prikazani kao odgovorni za navodne užase. Zaista, poruka koja je iskomunicirana čitatelju je da je

pribjegavanje nasilju neophodna i opravdana mjera samoodbrane u suočavanju sa agresorom.

Također se mora primijetiti da je pismo koje je naslovljeno “Naša je krivica” identificiralo osobe po imenima, podgrijavao mržnju prema njima i izlagalo ih mogućem riziku od fizičkog nasilja (vidjeti stav 11 iznad). Upravo iz ove perspektive, Sud zaključuje da su razlozi koje su dale vlasti za osudu podnositelja predstavke, sa naglaskom na rušenje teritorijalnog integriteta države (vidjeti stav 15 iznad), relevantni i dovoljni da se utvrdi osnov za miješanje u pravo podnositelja predstavke na slobodu izražavanja. Sud ponovo navodi da puka činjenica da “informacije” ili “ideje” vrijeđaju, šokiraju ili uznemiravaju nije dovoljna da se opravda miješanje (vidjeti stav 58 iznad). Međutim, u ovom konkretnom predmetu, u pitanju je govor mržnje i glorifikacija nasilja.

63. Iako je istina da se podnositelj predstavke nije lično povezivao sa stavovima u pismima, on je ipak autorima pisama osigurao kanal putem kojeg su podgrijavali nasilje i mržnju. Sud ne prihvata njegov argument da treba biti oslobođen svake krivične odgovornosti za sadržaj pisama po osnovu činjenice da on ima samo komercijalnu, a ne uredničku vezu sa časopisom. On je bio vlasnik i kao takav imao je moć da oblikuje uredničku politiku časopisa. Iz tog razloga, on je indirektno podložan “dužnostima i odgovornostima” koje poduzima uredništvo časopisa i novinarski kadar pri prikupljanju i širenju informacija javnosti, a kojima se pripisuje čak i veći značaj u situacijama sukoba i tenzija.

64. U smislu gore navedenih razmatranja, Sud zaključuje da se kazna koja je nametnuta podnositelju predstavke kao vlasniku časopisa može razumno smatrati odgovorom na “neodložnu društvenu potrebu” te da su razlozi koje su vlasti navele za osudu podnositelja predstavke “relevantni i dovoljni”.

Također treba navesti da je podnositelj predstavke prvobitno dobio relativno skromnu novčanu kaznu u iznosu od TRL 166.666.666, koja je kasnije smanjena na pola te iznosila TRL 83.333.333 (vidjeti stavove 14 i 18 iznad). Sud primjećuje, s ovim u vezi, da priroda i strogoća kazne koja je izrečena predstavljaju faktore koje je potrebno uzeti u obzir pri ocjeni srazmjernosti miješanja.

65. Iz tih razloga i uzimajući u obzir polje slobodne procjene koje u ovakvim slučajevima imaju nacionalne vlasti, Sud smatra da je miješanje bilo srazmjerno legitimnom cilju kojem se teži. Posljedično, nije bilo kršenja člana 10 Konvencije u okolnostima ovog slučaja.

III. NAVODNO KRŠENJE ČLANA 6 (1) KONVENCIJE

66. Podnositelj predstavke se žalio da mu je uskraćeno pravično suđenje protivno članu 6, stav 1 Konvencije po osnovu prisustva vojnog sudije na

Sudu za nacionalnu sigurnost koji mu je sudio i osudio ga. Relevantni dijelovi člana 6 (1) glase:

“U slučaju ... podizanja optužnice za krivično djelo protiv njega, svako ima pravo na pravično ... saslušanje ... pred zakonom ustanovljenim nezavisnim i nepristrasnim sudom ...”

67. Vlada je osporila ovaj navod, a Komisija ga je prihvatila.

68. U izjašnjenju podnositelja predstavke, vojne sudije imenovane za sudove za nacionalnu sigurnost poput istanbulskog Suda za nacionalnu sigurnost zavise od izvršne vlasti, jer se imenuju zajedničkim nalogom ministra odbrane i premijera, uz odobrenje predsjednika Republike. Ukazao je na činjenicu da njihova profesionalna ocjena i unapređenje, kao i sigurnost radnog mjesta potpadaju pod kontrolu izvršne vlasti i vojske. Veze koje ih povezuju sa izvršnom vlasti i sa vojskom onemogućuju da sudije svoje funkcije u sudnici obavljaju na nezavisan i nepristrasan način. Podnositelj predstavke je dalje naglasio da su kompromitirane nezavisnost i nepristrasnost vojnih sudija, a i time i sudova u kojima sjede, jer ove sudije nisu u stanju da zauzmu poziciju koja bi mogla biti suprotna stajalištima njihovih komandanata.

69. Podnositelj predstavke je naveo da ova razmatranja narušavaju nezavisnost i nepristrasnost istanbulskog Suda za nacionalnu sigurnost i da je on time spriječen da dobije pravično suđenje, što predstavlja kršenje člana 6 (1).

70. Vlada je odgovorila da su pravila koja uređuju imenovanje vojnih sudija u sudove za nacionalnu sigurnost i garancije koje oni imaju u vršenju svojih sudskih funkcija takvi da osiguravaju da su sudovi u potpunosti u skladu sa zahtjevima za nezavisnost i nepristrasnost u značenju člana 6 (1). Vlada je osporila argument podnositelja predstavke da su vojne sudije odgovorne svojim nadležnim oficirima. Prvo, prema članu 112 Vojnog krivičnog zakona krivično je djelo pokušati utjecati na rad vojnog sudije u vršenju njegovih sudskih funkcija (vidjeti stav 35 iznad). Drugo, izvještaji o ocjeni rada koje je naveo podnositelj predstavke odnose se samo na ponašanje vojnog sudije u njegovim nesudskim dužnostima. Vojne sudije imaju pristup svojim izvještajima o ocjenama rada i imaju mogućnost da ospore sadržaj tih izvještaja pred Vrhovnim vojnim upravnim sudom (vidjeti stav 36 iznad). Kada djeluju u sudskom kapacitetu, vojne sudije se ocjenjuju na isti način kao i civilne sudije.

71. Vlada je nadalje tvrdila da nije bila ugrožena pravičnost suđenja zbog prisustva vojnog sudije. Tvrdili su da ni hijerarhijski nadređene osobe vojnom sudiji ni javne vlasti koje su ga imenovale za sud nemaju nikakav interes u postupku ili ishodu ovog slučaja. Nadalje, prvobitna osuda podnositelja predstavke poništena je na Kasacionom sudu nakon ponovnog saslušanja predmeta. Kada je predmet vraćen na istanbulski Sud za nacionalnu sigurnost, ovaj Sud je slijedio odluku višeg suda i njegovu naknadnu presudu je Kasacioni sud potvrdio, Sud čiju nezavisnost i

nepriistrasnost podnositelj predstavke nije osporavao (vidjeti stavove 17-20 iznad).

72. Vlada je također Sudu naglasila potrebu da se posebna pažnja obrati na sigurnosni kontekst u kojem je donesena odluka da se uspostave sudovi za nacionalnu sigurnost u skladu sa članom 143 Ustava. Imajući u vidu iskustvo oružanih snaga u antiterorističkoj kampanji, vlasti su smatrale da je neophodno ojačati ove sudove uvodeći vojne sudije da bi im se osigurala neophodna ekspertiza i znanje da se bave prijetnjama po sigurnost i integritet države.

73. Komisija je zaključila da se istanbulski Sud za nacionalnu sigurnost ne može smatrati nezavisnim i nepristrasnim sudom u svrhe člana 6 (1) Konvencije. Komisija se u ovom smislu pozvala na svoje mišljenje u predmetu Incal protiv Turske kako je izneseno u izvještaju od 25. februara 1997. godine i na razloge koji su to mišljenje podržali.

74. Sud podsjeća da se Sud bavio argumentima sličnim ovim koje je iznijela Vlada u ovom predmetu u svojoj presudi Incal, citiranoj iznad, i u presudi Çiraklar protiv Turske od 28. oktobra 1998. godine (*Izvještaji* 1998-VII). U tim presudama, Sud je uočio da status vojnih sudija koji su članovi sudova za nacionalnu sigurnost osigurava određene garancije nezavisnosti i nepristrasnosti (vidjeti presudu Incal, citiranu iznad, str. 1571, stav 65, i stav 32 iznad). S druge strane, Sud je utvrdio da su određeni aspekti statusa ovih sudija dovodili u pitanje njihovu nezavisnost i nepristrasnost (*ibid.*, str. 1572, stav 68): na primjer, činjenica da su oni i dalje u službi vojske, koja svoje naredbe dobija od izvršne vlasti; činjenica da i dalje podliježu vojnoj disciplini; i činjenica da odluke koje se odnose na njihovo imenovanje u velikoj mjeri donose upravne vlasti i vojska (vidjeti stavove 33-36 iznad).

75. Kao i u presudi Incal, Sud smatra da njegov zadatak nije da utvrdi *in abstracto* neophodnost uspostavljanja sudova za nacionalnu sigurnost u smislu opravdanja koja je iznijela Vlada. Njegov je zadatak da ustanovi da li je način na koji je funkcionirao istanbulski Sud za nacionalnu sigurnost narušio pravo g. Süreka na pravično suđenje, a naročito da li je, objektivno gledajući, imao legitimni razlog da se boji da sud koji mu sudi nije nezavisan i nepristrasan (vidjeti presudu Incal, citiranu iznad, str. 1572, stav 70, i presudu Çiraklar, citiranu iznad, str. 3072-73, stav 38).

Što se toga tiče, Sud ne vidi razlog da donese zaključak drugačiji od onoga koji je donio u predmetima g. Incala i g. Çiraklara, gdje su obojica, kao što je i podnositelj predstavke, bili civili. Razumljivo je da je podnositelj predstavke, koji je procesuiran na Sudu za nacionalnu sigurnost zbog širenja propagande koja je za cilj imala podrivanje teritorijalnog integriteta države i nacionalnog jedinstva, imao strah od suđenja u kojem je odlučivao i redovni vojni oficir, koji je član Vojne pravne službe (vidjeti stav 34 iznad). Po toj osnovi, mogao je imati legitiman strah da istanbulski Sud za nacionalnu sigurnost može sebi dozvoliti da na njega nepropisno utječu razmatranja koja nemaju veze sa samim predmetom. Drugim

riječima, bojazan podnositelja predstavke u vezi sa nedostatkom nezavisnost i nepristrasnosti suda može se smatrati objektivno opravdanom. Postupak pred Kasacionim sudom nije mogao otkloniti ove strahove jer taj sud nije imao punu nadležnost (vidjeti presudu Incal, citiranu iznad, str. 1573, stav 72 *in fine*).

76. Iz ovih razloga, Sud zaključuje da je došlo do kršenja člana 6 (1) Konvencije.

IV. PRIMJENA ČLANA 41 KONVENCIJE

77. Podnositelj predstavke zahtijeva naknadu materijalne i nematerijalne štete, kao i naknadu sudskih i drugih troškova nastalih u postupcima pred domaćim sudovima i prema Konvenciji. Član 41 Konvencije propisuje:

“Kada Sud utvrdi prekršaj Konvencije ili protokola uz nju, a unutrašnje pravo visoke strane ugovornice koja je u pitanju omogućava samo djelomičnu odštetu, Sud će, ako je to potrebno, pružiti pravično zadovoljenje oštećenoj strani.”

A. Materijalna šteta

78. Podnositelj predstavke je tražio iznos od 150.000 francuskih franaka (FRF) kao naknadu za (a) novčanu kaznu koja mu je izrečena i koju je platio (vidjeti stav 18 iznad) i (b) troškove koji su nastali tokom postupaka pred domaćim sudovima. Iznos koji je tražio uključuje i kamatu, uzima u obzir visok nivo inflacije u tuženoj državi i izračunat je na osnovu trenutnog deviznog kursa.

79. Vlada je tvrdila da je iznos koji traži podnositelj predstavke prevelik, uzimajući u obzir da je podnositelj predstavke kažnjen novčanom kaznom u iznosu od samo 83.333.333 turske lire te mu je dozvoljeno da kaznu plaća u mjesečnim ratama. Vlada je također ukazala na to da podnositelj predstavke nije detaljno obrazložio iznos koji traži za svoje navodne lične sudske troškove.

80. Delegat Komisije nije komentirao traženi iznos na saslušanju.

81. Sud je naveo da ne može spekulirati kakav bi bio ishod postupka u skladu sa članom 6 (1), bez obzira na svoj nalaz da tužena država nije prekršila član 10 po osnovu osude i kazne za podnositelja predstavke. Smatra da okolnosti zahtjeva podnositelja predstavke trebaju biti odbačene.

B. Nematerijalna šteta

82. Podnositelj predstavke je tvrdio da mu je kao pravniku karijera uništena po osnovu činjenica da je kažnjen za krivično djelo terorizma. Zahtijevao je od Suda da mu dodijeli iznos od FRF 100.000 kao naknadu za nematerijalnu štetu.

83. Vlada je tvrdila da, ako je Sud u ovom predmetu utvrdio kršenje, taj nalaz sam po sebi predstavlja pravično zadovoljenje u ovom smislu.

84. Delegat Komisije nije komentirao ni ovaj zahtjev podnositelja predstavke na saslušanju.

85. Sud napominje da je utvrdio da nije bilo kršenja člana 10 u odnosu na činjenice ovog predmeta. Smatra da nalaz kršenja člana 6 (1) predstavlja sam po sebi pravično zadovoljenje navodne nematerijalne štete podnositelja predstavke.

C. Sudski i drugi troškovi

86. Podnositelj predstavke je tražio naknadu sudskih i drugih troškova (prijevod, komunikacija i putni troškovi) koji su nastali pred domaćim sudovima, kao i u postupku pred institucijama Konvencije. Procijenio je te troškove na iznos od FRF 90.000. Kada su u pitanju postupci pred Komisijom i Sudom, podnositelj predstavke je naveo da je naknada za njegovog advokata zasnovana na minimalnoj naknadi prema Turskom udruženju pravnika. Podnositelj predstavke je dodao da ukupni iznos uzima u obzir visok nivo inflacije u Turskoj te da je zasnovan na trenutnom deviznom kursu.

87. Vlada je navela da je traženi iznos pretjeran u poređenju sa naknadama koje zarađuju turski advokati na domaćim sudovima i da ga je potrebno valjano opravdati. Predmet je jednostavan i ne zahtijeva veliki trud advokata podnositelja predstavke koji je tokom postupka koristio maternji jezik. Upozorili su na mogućnost davanja nagrade koja bi samo predstavlja izvor nepravičnog bogaćenja, imajući na umu socio-ekonomsku situaciju u tuženoj državi.

88. Delegat Komisije nije komentirao traženi iznos na saslušanju.

89. Sud navodi da je utvrdio kršenje samo u odnosu na član 6 (1) Konvencije. Dalje navodi da je advokat podnositelja predstavke bio povezan sa pripremama drugih predmeta pred Sudom koji se odnose na članove 6 i 10 Konvencije, a koji su bili zasnovani na sličnim činjenicama. U odlučivanju o pravičnoj osnovi i u skladu sa kriterijima utvrđenim sudskom praksom (vidjeti, između ostalog, *Nikolova protiv Bugarske* [GC], br. 31195/96, stav 79, ECHR 1999-II), Sud podnositelju predstavke dodjeljuje iznos od FRF 10.000.

D. Zatezna kamata

90. Sud smatra da je odgovarajuće usvojiti zakonsku kamatnu stopu primjenjivu u Francuskoj na dan usvajanja ove presude, a koja iznosi 3,47% godišnje.

IZ OVIH RAZLOGA, SUD

1. *Zaključuje* sa jedanaest glasova za i jednim glasom protiv da nije došlo do kršenja člana 10 Konvencije;
2. *Zaključuje* sa šesnaest glasova za i jednim glasom protiv da je došlo do kršenja člana 6 (1) Konvencije;
3. *Zaključuje* sa šesnaest glasova za i jednim glasom protiv da utvrđivanje kršenja člana 6 (1) Konvencije predstavlja samo po sebi dovoljno pravično zadovoljenje za nematerijalnu štetu koju je naveo podnositelj predstavke;
4. *Zaključuje* jednoglasno
 - (a) da tužena država treba podnositelju predstavke platiti, na ime sudskih i drugih troškova, u roku od tri mjeseca, iznos od 10.000 (deset hiljada) francuskih franaka, koji će se konvertirati u turske lire po stopi koja bude primjenjiva na dan izmirenja;
 - (b) da će se plaćati kamata po viđenju na godišnjoj stopi od 3.47% na gore navedeni iznos od isteka gore navedena tri mjeseca do izmirenja;
5. *Odbija*, jednoglasno, preostali dio zahtjeva podnositelja predstavke za pravičnu naknadu.

Presuda, napisana na engleskom i francuskom jeziku, donesena je na javnom saslušanju u Zgradi ljudskih prava u Strazburu 8. jula 2012. godine.

Luzius WILDHABER
Predsjednik

Paul MAHONEY
Zamjenik registrara

Izjava g. Wildhabera i sljedeća zasebna mišljenja, u skladu sa članom 45, stav 2 Konvencije i pravilom 74, stav 2 Pravila Suda, dostavljaju se u prilogu ove presude:

- (a) djelomično izdvojeno mišljenje gđe Palm;
- (b) djelomično izdvojeno mišljenje g. Bonello;
- (c) zajedničko djelomično izdvojeno mišljenje g-đe Tulkens, g. Casadevall i g-đe Greve;
- (d) djelomično izdvojeno mišljenje g-dina Fischbach;
- (e) djelomično izdvojeno mišljenje g-dina Gölcüklü.

L.W.
P.J.M.

DECLARATION BY JUDGE WILDHABER

Although I voted against the finding of a violation of Article 6 § 1 of the Convention in the case of *Incal v. Turkey* (judgment of 9 June 1998, *Reports of Judgments and Decisions* 1998-IV), I now consider myself bound to adopt the view of the majority of the Court.

PARTLY DISSENTING OPINION OF JUDGE PALM

I agree with Court's conclusion that there has been a violation of Article 6 § 1 in this case. My dissent relates to the Court's general approach to examining whether there has been a violation of Article 10.

In my opinion the majority has attached too much weight to the admittedly harsh and vitriolic language used in the impugned letters and insufficient attention to the general context in which the words were used and their likely impact. Undoubtedly the words in question shock and disturb the reader with their general accusatory tone and their underlying violence. But in a democracy, as our Court has emphasised, even such "fighting" words may be protected by Article 10. The question in the present case concerns the approach employed by the Court to decide the point at which such "violent" and offensive speech ceases to be protected by the Convention.

My answer to this question is to focus less on the vehemence and outrageous tone of the words employed and more on the different elements of the contextual setting in which the speech was uttered. Was the language intended to inflame or incite to violence? Was there a real and genuine risk that it might actually do so? The answer to these questions in turn requires a measured assessment of the many different layers that compose the general context in the circumstances of each case.

This was in fact the approach of the former Court when it found that there had been no violation of Article 10 in the Zana case although I dissented in that case on other grounds. In Zana the applicant had indicated his support for the PKK during an interview. The Court examined the context in which the statement was made, noting (1) that the interview coincided with murderous attacks carried out by the PKK on civilians in south-east Turkey, where extreme tension reigned at the material time; (2) that the applicant was the mayor of Diyarbakır – the most important city in south-east Turkey; (3) that the interview had been given in a major national daily newspaper and had to be judged as likely to exacerbate the already explosive situation in that region (see the Zana v. Turkey judgment of 25 November 1997, *Reports of Judgments and Decisions* 1997-VII, p. 2549, §§ 59 and 60).

Applying this approach to the facts of the present case I attach weight to the following elements. In the first place, the applicant was not punished for the offence of incitement to hatred pursuant to Article 312 of the Criminal Code but for an offence of disseminating separatist propaganda under section 8(1) of the Prevention of Terrorism Act 1991 (see paragraphs 13-20 of the judgment). In fact the courts found "no grounds for convicting him under Article 312" (see paragraph 14 of the judgment). The majority's reliance on the letters as capable of inciting to violence or as hate speech

which glorifies violence thus goes significantly further than the approach of the national courts. Secondly, the applicant was only the major shareholder in the review and not the author of the impugned letters nor even the editor of the review responsible for selecting the material in question. He was thus lower down in the chain of responsibility for the publication of readers' letters. Nor was he (or the authors) a prominent figure in Turkish life capable, as in the *Zana* case, of exercising an influence on public opinion. Thirdly, the review was published in Istanbul far away from the zone of conflict in south-east Turkey. Finally, letter-writing by readers does not occupy a central or headline position in a review and is by its very nature of limited influence. Moreover some allowance must be made for the fact that members of the public expressing their views in letters for publication are likely to use a more direct and vehement style than professional journalists.

The combination of these factors leads me to the conclusion that there was no real or genuine risk of the speech at issue inciting to hatred or to violence and that the applicant was sanctioned because of the political message of the letters rather than their inflammatory tone. I am thus of the view that there was a violation of Article 10 in this case.

PARTLY DISSENTING OPINION OF JUDGE BONELLO

I voted to find a violation of Article 10, as I do not endorse the primary test applied by the Court to determine whether the interference by the domestic authorities with the applicant's freedom of expression was justifiable in a democratic society.

Throughout these, and previous Turkish freedom-of-expression cases in which incitement to violence was an issue, the common test employed by the Court seems to have been this: if the writings published by the applicant supported or instigated the use of violence, then his conviction by the national courts was justifiable in a democratic society. I discard this yardstick as insufficient.

I believe that punishment by the national authorities of those encouraging violence would be justifiable in a democratic society only if the incitement were such as to create "a clear and present danger". When the invitation to the use of force is intellectualised, abstract, and removed in time and space from the foci of actual or impending violence, then the fundamental right to freedom of expression should generally prevail.

I borrow what one of the mightiest constitutional jurists of all time had to say about words which tend to destabilise law and order: "We should be eternally vigilant against attempts to check the expression of opinions that we loathe and believe to be fraught with death, unless they so imminently threaten immediate interference with the lawful and pressing purposes of the law that an immediate check is required to save the country."¹

The guarantee of freedom of expression does not permit a state to forbid or proscribe advocacy of the use of force except when such advocacy is directed to inciting or producing imminent lawlessness and is likely to incite or produce such action². It is a question of proximity and degree³.

In order to support a finding of clear and present danger which justifies restricting freedom of expression, it must be shown either that immediate serious violence was expected or was advocated, or that the past conduct of the applicant furnished reason to believe that his advocacy of violence would produce immediate and grievous action⁴.

It is not manifest to me that any of the words with which the applicant was charged, however pregnant with mortality they may appear to some, had the potential of imminently threatening dire effects on the national order. Nor is it manifest to me that instant suppression of those expressions was indispensable for the salvation of Turkey. They created no peril, let

1. Justice Oliver Wendell Holmes in *Abrahams v. United States* 250 U.S. 616 (1919) at 630.

2. *Brandenburg v. Ohio* 395 U.S. 444 (1969) at 447.

3. *Schenck v. United States* 294 U.S. 47 (1919) at 52.

4. *Whitney v. California* 274 U.S. 357 (1927) at 376.

alone a clear and present one. Short of that, the Court would be subsidising the subversion of freedom of expression were it to condone the conviction of the applicant by the criminal courts.

In summary, “no danger flowing from speech can be deemed clear and present, unless the incidence of the evil apprehended is so imminent that it may befall before there is opportunity for full discussion. If there be time to expose, through discussion, the falsehood and the fallacies, to avert the evil by the process of education, the remedy to be applied is more speech, not enforced silence”¹.

Moreover, I did not support the majority in its ruling that the finding of a violation of Article 6 § 1 of the Convention constitutes in itself just satisfaction for the non-pecuniary damage alleged by the applicant. I believe that such non-redress is inadequate in any court of justice and is negated by the clear wording of the Convention, as explained in detail in my partly dissenting opinion annexed to *Aquilina v. Malta* ([GC], no. 25642/94, ECHR 1999-III).

1. Justice Louis D. Brandeis in *Whitney v. California* 274 U.S. 357 (1927) at 377.

JOINT PARTLY DISSENTING OPINION
OF JUDGES TULKENS, CASADEVALL AND GREVE

(Translation)

Like the majority, we voted in favour of finding a violation of Article 6 § 1 of the Convention. However, unlike the majority, we consider that there was also a breach of Article 10 in the present case. Our opinion is based in particular on the following considerations.

1. While, on the one hand, the Court reiterates that freedom of the press must make it possible to “... *impart information and ideas on political issues, including divisive ones*” (see paragraph 59 of the judgment), it finds on the other hand that the impugned letters “... *amount to an appeal to bloody revenge by stirring up base emotions and hardening already embedded prejudices which have manifested themselves in deadly violence*” (see paragraph 62). In addition to the fact that the letters concerned must be read in context, it is, in our view, difficult to assess accurately and objectively the meaning of the terms employed and how they should be construed. We consider that freedom of expression as protected by the Convention may be curtailed only when there is direct provocation to commit serious criminal offences (*crimes*).

2. Furthermore, the Court’s analysis in the instant case seems to us to be inconsistent with its conclusions in the Arslan, Ceylan and several other cases, three of which also involved the applicant, Mr Sürek. All of those cases concerned the right to information and freedom of expression. The Court hardly distinguishes between these cases in its assessment of the political statements and sometimes virulent and acerbic criticism of the Turkish authorities’ actions; in none of them did it find any justification for making an exception to Article 10 of the Convention. More particularly, we fail to see why in the present case, but not in the others “... *the message which is communicated to the reader is that recourse to violence is a necessary and justified measure of self-defence in the face of the aggressor*”, as the majority assert in paragraph 62 of the judgment.

3. The case of Sürek (no. 1) differs markedly from Zana, as in the latter case the applicant’s statements were unambiguous, they coincided “... *with murderous attacks carried out by the PKK on civilians in south-east Turkey, where there was extreme tension at the material time*” and Mr Zana was a political figure and former mayor of Diyarbakır, so that it followed that the published comments could be regarded as “... *likely to exacerbate an already explosive situation in that region*” (see the Zana v. Turkey judgment of 25 November 1997, *Reports of Judgments and Decisions* 1997-VII, p. 2549, §§ 59-60). In the present case Mr Sürek was not even the author of the comments in the impugned letters, which had been written by readers of the review.

4. The criteria used by the majority in its assessment (see paragraphs 59 and 61 of the judgment) and the fact that, as the Court has regularly stated, paragraph 2 of Article 10 must be strictly construed so as to leave little scope for limitations on freedom of expression, meant that the Court should, in our view, have found that there was an unjustified interference with the applicant's right to freedom of expression and, consequently, a violation of Article 10.

PARTLY DISSENTING OPINION
OF JUDGE FISCHBACH

(*Translation*)

Having voted with the majority in favour of finding a violation of Article 6 § 1, I regret that I am unable to agree with the reasoning that led it to conclude that there has been no violation of Article 10.

Obviously, I agree with the Court's case-law affording the national authorities a wider margin of appreciation when considering whether there is a need for interference in the exercise of freedom of expression in cases concerning comments inciting people to use violence against an individual, a State representative or a sector of the population.

I cannot, however, detect in the remarks made in the two letters written by readers an incitement to use violence. In view of the situation that has prevailed in south-east Turkey since 1985, it seems to me that only conduct of that nature may be regarded as overstepping the limits of freedom of expression as protected by the Convention. The applicant, who has done no more than to describe, admittedly in violent and shocking terms, what is happening in the region, has not said any more in his comments than what the Court has in other cases regarded as tolerable and thus not falling within the exceptions to Article 10 (see *Ceylan v. Turkey* [GC], no. 23556/94, ECHR 1999-IV, and *Arslan v. Turkey* [GC], no. 23462/94, 8 July 1999).

That is why I find that there has been a violation of Article 10 in the present case.

PARTLY DISSENTING OPINION
OF JUDGE GÖLCÜKLÜ

(*Translation*)

To my great regret, I do not agree with the view of the majority of the Court that there has been a violation of Article 6 § 1 in that the National Security Courts are not “independent and impartial tribunals” within the meaning of that provision owing to the presence of a military judge on the bench. In that connection, I refer to the partly dissenting opinion which I expressed jointly with those eminent judges, Mr Thór Vilhjálmsson, Mr Matscher, Mr Foighel, Sir John Freeland, Mr Lopes Rocha, Mr Wildhaber and Mr Gotchev in the case of *Incal v. Turkey* (judgment of 9 June 1998, *Reports of Judgments and Decisions* 1998-IV), and to my individual dissenting opinion in the case of *Çıraklar v. Turkey* (judgment of 28 October 1998, *Reports* 1998-VII). I remain firmly convinced that the presence of a military judge in a court composed of three judges, two of whom are civilian judges, in no way affects the independence and impartiality of the National Security Courts, which are courts of the non-military (ordinary) judicial order whose decisions are subject to review by the Court of Cassation.

I wish to stress that: (1) the conclusion of the majority results from an unjustified extension to the theory of outward appearances; (2) it does not suffice to say, as the majority do in paragraph 75 of the judgment, that it is “understandable that the applicant ... should have been apprehensive about being tried by a bench which included a regular army officer, who was a member of the Military Legal Service”, and then simply to rely on the *Incal* precedent (*Çıraklar* being a mere repetition of what was said in the *Incal* judgment); and (3) the majority’s opinion is in the abstract and ought therefore, if it was to be justifiable, to have been better supported both factually and legally.

© Vijeće Evrope/Evropski sud za ljudska prava, 2012.

Službeni jezici Evropskog suda za ljudska prava su engleski i francuski. Ovaj prijevod je financiran uz podršku Human Rights Trust Fund-a Vijeća Evrope (www.coe.int/humanrightstrustfund). Ovaj prevod nije obavezujući za Sud i sud nije odgovoran za njegovu kvalitetu. Prevod se može preuzeti iz HUDOC baze podataka sudske prakse Evropskog suda za ljudska prava (<http://hudoc.echr.coe.int>) ili iz bilo koje druge baze podataka sa kojom je Sud podijelio. Prevod se može umnožavati u nekomercijalne svrhe pod uvjetom da se navede puni naziv predmeta, zajedno sa naznakom autorskih prava i referencom na Human Rights Trust Fund. Ukoliko se bilo koji dio ovog prevoda namjerava koristiti u komercijalne svrhe, kontaktirajte publishing@echr.coe.int.

© Council of Europe/European Court of Human Rights 2012.

The official languages of the European Court of Human Rights are English and French. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court nor does the Court take any responsibility for the quality thereof. It may be downloaded from the HUDOC case-law database of the European Court of Human Rights (<http://hudoc.echr.coe.int>) or from any other database with which the Court has shared it. It may be reproduced for non-commercial purposes on condition that the full title of the case is cited, together with the above copyright indication and reference to the Human Rights Trust Fund. If it is intended to use any part of this translation for commercial purposes, please contact publishing@echr.coe.int.

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme 2012. Les langues officielles de la Cour européenne des droits de l'homme sont le français et l'anglais. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour et celle-ci décline toute responsabilité quant à sa qualité. Elle peut être téléchargée à partir de HUDOC, la base de jurisprudence de la Cour européenne des droits de l'homme (<http://hudoc.echr.coe.int>), ou de toute autre base de données à la quelle HUDOC l'a communiquée. Elle peut être reproduite à des fins non commerciales, sous réserve que le titre de l'affaire soit cité en entier et s'accompagne de l'indication de copyright ci-dessus ainsi que de la référence au Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme. Toute personne souhaitant se servir de tout ou partie de la présente traduction à des fins commerciales est invitée à le signaler à l'adresse suivante publishing@echr.coe.int.